

Flere sanktionsmuligheder i det pædagogiske arbejde?

Glidebane. Frem for alt kalder udfordringerne i indsatsen over for dømt udviklingshæmmede på fortløbende pædagogisk metodeudvikling. Opklarende vejledninger går bestemt an, men nye magtbeføjelser kan resultere i dårligt pædagogisk arbejde.

Medierne har på det seneste fokuseret på domfældte udviklingshæmmede. Vinklen på nogle af historierne har drejet sig om at tildele pædagogerne flere muligheder for at lave indgreb og sanktioner af nærmest retslig karakter. For kun på den måde kan gråzonen mellem serviceloven og straffeloven ophæves. Og først da kan det kriminalpræventive tilsyn og behandlingsarbejdet varetages ordentligt og forsvarligt. Sådan lyder argumentet meget kort fortalt.

Men det er ikke et argument, vi kan købe.

Flere sanktionsmuligheder lyder måske tilforladeligt og fornuftigt. Når et menneske har begået kriminalitet og fået en dom, så er det vel kun fair, at den kan

rumme en vifte af sanktionsmuligheder? Og er den dømt sågar udviklingshæmmede og dermed i en eller anden grad utilregnelig, synes restriktioner i forhold til hans videre færden vel så meget mere fornuftigt?

Ja, hvis et udviklingshæmmede menneske har begået eksempelvis vold eller seksualforbrydelser, og dermed kan være farlig, skal samfundet beskyttes mod gentagelser. Og det gør og kan man faktisk også inden for de rammer, lovgivningen sætter – om end det kan være en udfordring.

Med det mål at forebygge ny kriminalitet er der i straffelovens § 68 opstillet forskellige foranstaltninger, som et udviklingshæmmede menneske kan idøm-

mes afhængig af især grovheden af den begåede forbrydelse. Foranstaltningerne kan være ganske forskellige og effektueres i socialt regi, hvor man har de rette kompetencer til at yde den påkrævede socialpædagogiske støtte. Det gælder også, hvis der er begået meget personfarlig kriminalitet. Da anbringes den domfældte som hovedregel i landets eneste sikrede afdeling på Kofoedsminde.

Samfundet har med andre ord erkendt, for længst endda, at udviklingshæmmede hverken profiterer af straf eller afholder sig fra kriminelle handlinger ved udsigten til en sådan. I straffelovens § 16 hedder det da også, at disse mennesker ikke er egnede til straf. Et ophold i et fængsel vil være helt og aldeles meningsløst for dem.

Når pædagoger efterlyser flere regler og sanktionsmuligheder og dermed mere magt, så kan det meget nemt grunde i afmagt. Vi, der hver dag arbejder med målgruppen, rammes ind imellem af denne følelse foruden mistrøstighed og måske angst. Og det er med til at skabe usikkerhed om vores faglige identitet og færdigheder.

Hvordan kan vi så finde frem til årsagerne til den kriminelle handling? Og hvordan kan vi bedst muligt støtte, hjælpe og behandle den udviklingshæmmede, så han ikke igen begår kriminalitet? Lidt firkantet sagt: Er svaret flere restriktioner, så vi derved kan sikre os, at andre mennesker ikke lider overlast? Eller findes der mon andre muligheder?

Sænker kvaliteten af det pædagogiske arbejde

Serviceovens bestemmelser om tilbud og straffelovens ditto om påbud hænger ikke særlig godt sammen. Ingen tvivl om det. Men problemerne er ikke så store, som mange gør dem til.

Naturligvis bør uklarhed og tvivl fjernes, hvor det er muligt. Opklarende vejledninger vil bestemt ikke være af vejen - og langt at foretrække frem for at udstyre pædagogerne med flere og håndfaste magtbeføjelser. For jo mere magt, vi får, jo dårligere kan vi gå hen og blive til vores pædagogiske arbejde. Vi skal naturligvis ikke 'omskoles' til fængselsbetjente.

Snarere vil det være bedre, om vi kun sjældent kan sige 'skal' med loven i hånden. Derved får vi den største tilskyndelse til konstant at blive endnu dygtigere til at motivere den domfældte og få eller opretholde den rette kontakt til ham. Det vil styrke vores faglige identitet og ansvar.

Hvorfor vil man have flere magtbeføjelser?

Når pædagoger efterlyser flere regler og sanktionsmuligheder og dermed mere magt, så kan det meget nemt grunde i afmagt. Vi, der hver dag arbejder med målgruppen, rammes ind imellem af denne følelse foruden mistrøstighed og måske angst. Og det er med til at skabe usikkerhed om vores faglige identitet og færdigheder. Hurtigt kan den tanke melde sig, at man ville være bedre stillet, hvis man havde adgang til håndfaste restriktioner.

Og vi ville jo gerne kunne gribe ind, så vi ikke risikerer, at den domfældte, som vi føler ansvar for, begår overgreb mod andre. Overgreb, der måske endda får pressens bevågenhed, og som fører til spørgsmål om, hvorvidt vi har røgtet vores ansvar godt nok, og om vi er dygtige nok.

Derfor er det ikke spor underligt, at pædagoger ofte ønsker at kunne garantere, at det aldrig går galt. Og underligt er det slet ikke, når pædagoger i de heldigvis få tilfælde, hvor en domfældt begår ny personfarlig kriminalitet, griber sig i at ønske: Havde vi bare ret til at overvåge hvert skridt, personen tog uden for matriklen, så var det passerede ikke sket. Og kunne vi bare holde ham i et botilbud på livstid med beføjelser, der gør, at det ikke sker igen.

Men naturligvis tillader vores etik, menneskerettighederne og lovene ikke, at vi kan anbringe et menneske med tvang alene af frygt for, at noget måske kan gå galt en gang i fremtiden.

Pædagogisk udvikling frem for alt

Når pædagoger af og til slår ud med armene og siger, at vi ingenting må efter serviceovens indførelse, får man let følelsen af et déjà-vu. For hver gang der i årenes løb er blevet lavet lovændringer, som har indskrænket vores magtbeføjelser, har der lydt et ramaskrig. Men faktisk har vi stort set hver eneste gang konstateret efter noget tid, at det pædagogiske arbejde som konsekvens blev omstillet og udviklet, så vi reelt fik flere handlemuligheder. Med bedre livskvalitet for beboerne og større arbejdsglæde for personalet til følge.

Så vi kan roligt spørge: 'Hvad er det, I vil gennemtvinge over for et andet menneske?'

En god øvelse kan være at sætte sig i den udviklingshæmmedes sted. Hvad ville man så ønske sig, at pædagogen

havde ret og magt til at gøre? Og, hvad ville man ønske, at samme pædagog havde evne og faglighed til at gøre? Mon ikke de fleste ville foretrække at blive motiverede til at handle hensigtsmæssigt af en pædagog, som de har tillid til og er trygge ved? Frem for at blive tvunget til det af en pædagog, som står med loven og magten i hånden?

Det hævdes af og til, at der ikke findes socialpædagogisk behandling. Men rent faktisk yder bo- og beskæftigelsestilbuddene i rigt mål en sådan behandling. Måltrettet og systematisk forsøger man at ændre det, som forårsager den u hensigtsmæssige og måske kriminelle adfærd. En behandlingsorienteret tilgang i det pædagogiske arbejde kræver, at den udviklingshæmmede motiveres til at medvirke aktivt, og at der skabes en ordentlig relation til ham.

Og ja, det kan være svært, når den udviklingshæmmede hverken kan eller vil. Rigtig svært endda. Og selv når han

kan og vil, bølger forandringsprocessen måske frem og tilbage. Der er sjældent tale om et lineært forløb, hvor det ene fremskridt afløses af det næste. Det gør blot udfordringen så meget desto større. For opgaven og ansvaret er vores. Vi skal finde den rigtige indfaldsvinkel til personen. Altså må vi arbejde videre. Samfundet forventer med rette af os, at vi løfter opgaverne godt og forsvarligt. Og det gør vi jo også i langt de fleste tilfælde.

Men vi ved, at der er relativt få domfældte udviklingshæmmede, som vi ikke kan nå ad pædagogisk vej med de metoder, vi råder over i dag. Da kan man kun bede om at få sagen for en dommer, som så må afgøre, om personen udgør en sådan risiko, at hans dom bør skærpes.

Frem for flere sanktionsmuligheder og magtbeføjelser bør fokus således være på mere faglig udvikling, bedre uddannelse, større fleksibilitet og omstillingsvilje i behandlingsarbejdet og forskning på området. Lederne har pligt til at støtte

medarbejderne i alt det gode, de kan, og i at se på muligheder for at omstille og udvikle den pædagogiske praksis frem for ubevidst at bidrage til eventuel frustration og afmagtsfølelse i forhold til, hvad vi hverken må eller skal.

Faglig udvikling fordrer også, at bo- og beskæftigelsestilbuddene åbner sig langt mere i forhold til hinanden. Det faglige miljø er ikke stort. Alligevel forekommer det os, at afstanden mellem tilbuddene er til at få øje på. Når det kommer til stykket, ved vi ikke nok om hinandens praksis og metoder. Vi tror, tilbuddene vil kunne lære rigtig meget af hinanden og dermed stimulere til yderligere metodeudvikling. Til gavn for alle parter.

Når pædagoger af og til slår ud med armene og siger, at vi ingenting må efter servicelovens indførelse, får man let følelsen af et deja-vu. For hver gang der i årenes løb er blevet lavet lovændringer, som har indskrænket vores magtbeføjelser, har der lydt et ramaskrig. Men faktisk har vi stort set hver eneste gang konstateret efter noget tid, at det pædagogiske arbejde som konsekvens blev omstillet og udviklet, så vi reelt fik flere handlemuligheder.